

GÓP PHẦN PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI SẢN VĂN HOÁ HỒ CHÍ MINH TRONG TIẾN TRÌNH HỘI NHẬP QUỐC TẾ

TS CHU ĐỨC TÍNH*

Cuộc đời cao đẹp và sự nghiệp cách mạng vĩ đại của Bác Hồ đã trở thành "huyền thoại ngay từ khi Người còn sống" là niềm tự hào chung của dân tộc ta và của nhân loại. Nhiều thập kỷ qua, đã có biết bao lời đánh giá, ca ngợi Người của các tổ chức quốc tế, của các chính khách và các nhà hoạt động chính trị-xã hội, của các nhà văn, nhà báo và các nhà nghiên cứu... Cũng đã có nhiều cuộc hội thảo khoa học quốc gia và quốc tế được tổ chức, hàng chục công trình nghiên cứu đồ sộ được tiến hành, hàng trăm cuốn sách, hàng nghìn bài viết của các nhà khoa học, các nhà nghiên cứu ở trong và ở ngoài nước, thuộc đủ các màu da, sắc tộc, thành phần, lứa tuổi, tín ngưỡng tôn giáo... nhằm tìm hiểu ngày một đầy đủ hơn về một Con Người mà tên gọi và cuộc đời đã trở thành hình ảnh của dân tộc, và sự nghiệp đã trở

Các đại biểu Thanh niên sinh viên Việt Nam tham dự cuộc "Gặp gỡ Moscow 2008" chụp ảnh lưu niệm bên tượng đài Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Quảng trường mang tên Người tại Mátxcơva, Liên bang Nga, 8-2008.

thành biểu tượng của thời đại. Song có lẽ tất cả những điều ấy còn chưa đủ để trả lời cho câu hỏi của một nhà thơ:

*"Vì sao trái đất nặng ân tình,
Nhắc mãi tên Người - Hồ Chí Minh?"*

Bởi những gì thuộc về Người càng ngày càng tỏa sáng và lan xa tới nhiều lớp người, nhiều thế hệ, vượt qua mọi giới hạn của không gian và thời gian, góp phần vào việc thúc đẩy sự hiểu biết lẫn

* Giám đốc Báo tàng Hồ Chí Minh

nhau giữa các quốc gia, dân tộc trong cuộc đấu tranh chung vì một thế giới hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội. Ngày nay, tên tuổi và sự nghiệp của Hồ Chí Minh được nhiều người biết đến và trở nên gần gũi, thân thiết đối với hàng trăm triệu người trên thế giới, được trân trọng ghi vào các bộ Đại bách khoa, các bộ Từ điển danh nhân của thế giới; nhiều nước trên thế giới đặt tên Người cho các quảng trường, đường phố, trường học, bệnh viện... và xây dựng tượng đài kỷ niệm về Người.

Điều gì đã làm lên sự diệu kỳ ấy?

Góp phần vào việc tìm lời giải đáp cho câu hỏi nêu trên, trong nhiều năm qua được sự quan tâm của các cấp lãnh đạo Đảng và Nhà nước, sự hợp tác, giúp đỡ của các cơ quan hữu quan ở trong nước và ở nước ngoài trong việc thực hiện nhiệm vụ giữ gìn và phát huy giá trị các di sản văn hóa Hồ Chí Minh, Bảo tàng Hồ Chí Minh đã phối hợp với nhiều tổ chức, cá nhân trong việc tiến hành khảo sát một số địa điểm, di tích liên quan đến các hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh ở nước ngoài, sưu tầm các tài liệu hiện vật về cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Người. Trong quá trình đó, cùng với việc thu thập được nhiều tài liệu, hiện vật quý, bước đầu Bảo tàng Hồ Chí Minh đã xác định được một số địa điểm di tích ở nước ngoài liên quan đến hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh, giúp cho việc nghiên cứu, bảo tồn, và phát huy tác dụng một cách hiệu quả. Có thể kể ra một số ví dụ sau:

Đó là, việc tiến hành các đợt sưu tầm ở Cộng hòa Pháp và Liên bang Nga. Trong các đợt sưu tầm này, Bảo tàng Hồ Chí Minh không chỉ sưu tầm được nhiều tài liệu, hiện vật quý hiếm liên quan đến cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, mà còn tiến hành khảo sát, thu thập bổ sung thêm nhiều thông tin về các

địa điểm di tích, giúp cho việc xây dựng bản đồ ghi dấu các địa điểm di tích trong những năm tháng Người đã sống và hoạt động ở đây.

Đặc biệt là tại Pháp - nơi ghi dấu nhiều kỷ niệm và đánh dấu sự trưởng thành trong nhận thức tư tưởng và chính trị của Nguyễn Ái Quốc (tên của Chủ tịch Hồ Chí Minh thời kỳ hoạt động ở Pháp). Chính tại đây Người đã sống và hoạt động trong phong trào công nhân và nhân dân lao động Pháp, tham gia sáng lập Đảng Cộng sản Pháp và trở thành người cộng sản Việt Nam đầu tiên (năm 1920). Ngôi nhà số 9 ngõ hẻm Compoint (Pari), nơi Nguyễn Ái Quốc đã từng sống và làm việc đã trở thành một địa chỉ thân thiết của mọi người Việt Nam. Những năm 80 của thế kỷ XX, theo quy hoạch của thành phố, ngôi nhà được phá đi để xây dựng lại. Nhờ sự giúp đỡ của Đại sứ quán Việt Nam tại Pháp, chính quyền địa phương đã đồng ý gắn biển lưu niệm ghi dấu nơi này.

Tiếp sau đó, Bảo tàng Hồ Chí Minh đã hợp tác với chính quyền thành phố Montreuil và Bảo tàng Lịch sử sông Montreuil (nơi lưu giữ một số kỷ vật về Chủ tịch Hồ Chí Minh tại nhà số 9 ngõ Compoint) trong nhiều công việc cụ thể. Năm 2000, nhân Kỷ niệm 110 năm Ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khánh thành không gian Hồ Chí Minh. Năm 2005, nhân Kỷ niệm 115 năm Ngày sinh của Người, chính quyền thành phố, Đại sứ quán Việt Nam tại Pháp và Bảo tàng Hồ Chí Minh đã long trọng tổ chức lễ đặt tượng Chủ tịch Hồ Chí Minh tại công viên Montreaux (thành phố Montreuil)...

Ở Trung Quốc, nơi có rất nhiều địa điểm di tích có liên quan đến Chủ tịch Hồ Chí Minh, nhiều di tích về Người đã được bảo tồn và phát huy tác dụng trong việc tuyên truyền, giáo dục tinh thần nghị truyền thống giữa hai dân tộc.

Được sự chỉ đạo của lãnh đạo hai nước, Bảo tàng Hồ Chí Minh đã hợp tác với Bảo tàng Lịch sử Cách mạng Quảng Đông tổ chức khôi phục, tôn tạo di tích Nhà số 13.1 (nay là 248-250) đường Văn Minh, thành phố Quảng Châu, tỉnh Quảng Đông, nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh mở lớp huấn luyện đào tạo những cán bộ đầu tiên cho cách mạng Việt Nam trong những năm 1925-1927. Bảo tàng Hồ Chí Minh hợp tác với Bảo tàng thành phố Liễu Châu tổ chức khôi phục và trưng bày tại di tích Nhà số 2 đường Liễu Thạch, thành phố Liễu Châu, tỉnh Quảng Tây; phối hợp với Bảo tàng huyện Long Châu, tỉnh Quảng Tây, tổ chức trưng bày về Chủ tịch Hồ Chí Minh; hợp tác với Viện Khoa học xã hội tỉnh Quảng Tây trong việc nghiên cứu và xuất bản sách về Chủ tịch Hồ Chí Minh với Quảng Tây và nhân dân Quảng Tây với Chủ tịch Hồ Chí Minh...

Những kết quả đạt được đã góp phần thiết thực góp phần vào việc tăng cường tình đoàn kết và mối quan hệ hợp tác hữu nghị truyền thống hai nước Việt - Trung.

Tại Thái Lan, được sự giúp đỡ của các cấp chính quyền và các cơ quan hữu quan ở cả hai nước, đặc biệt là sự tham gia tích cực của bà con kiều bào, trên cơ sở các kết quả nghiên cứu và khảo sát thực tế, đầu năm 2004, Bảo tàng Hồ Chí Minh đã hợp tác với Quỹ nghiên cứu và phát triển Thái Lan, Trung tâm Văn hóa và Thương mại tỉnh Nakhon Phanom khôi phục di tích Bản Mạ (nơi Bác Hồ hoạt động trong những năm 1928-1929) và xây dựng Trung tâm thông tin làng Hữu nghị Thái-Việt, nhân dịp Hội nghị cấp cao giữa hai Chính phủ Việt Nam - Thái Lan. Phát huy kết quả này, hiện nay, Bảo tàng Hồ Chí Minh đang tiếp tục phối hợp nghiên cứu để bảo tồn và phát huy tác dụng di tích về Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Nong On, huyện Mương, tỉnh Udon Thani.

Đồng thời với việc bảo tồn và phát huy tác dụng các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở nước ngoài, nhờ sự phối hợp với các tổ chức ở trong nước và ở nước ngoài, nhiều cuộc hội thảo, triển lãm về cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã được tổ chức ở một số nước như: Lào, Trung Quốc, Pháp, Nga, Hàn Quốc...

Những việc làm này đã góp phần vào việc tuyên truyền, giới thiệu về cuộc đời, sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh và quảng bá hình ảnh Việt Nam với bạn bè quốc tế được thuận lợi và hiệu quả, nhất là đối với bà con kiều bào đang làm ăn và sinh sống ở nơi đây.

Tuy vậy, trong nhiều năm qua, việc nghiên cứu, sưu tầm tư liệu, bảo tồn và phát huy tác dụng các di tích lưu niệm Hồ Chí Minh ở nước ngoài cũng còn nhiều hạn chế. Đó là, trong một thời kỳ dài, những thông tin về các địa điểm di tích liên quan đến những năm tháng Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh hoạt động ở nước ngoài chưa được thu thập, nhiều tài liệu, hiện vật quý hiếm liên quan còn chưa sưu tầm được, những ký ức của những người trước đây cùng hoạt động với Người hoặc đã từng được gặp Người còn chưa được ghi chép, thu thập... đã gây nhiều khó khăn cho việc tập hợp đầy đủ và cung cấp những thông tin chính xác về các vấn đề liên quan, dẫn đến tình trạng một số giai đoạn trong tiểu sử - sự nghiệp của Người còn bị bỏ trống, đặc biệt là một số thông tin chưa chính xác không được đính chính kịp thời vì thiếu tài liệu làm cơ sở để minh chứng. Tồn tại này một phần do những nguyên nhân khách quan đem lại, song phần chủ yếu thuộc về sự chú quan, thiếu cố gắng của những người làm công tác nghiên cứu, sưu tầm, bảo tồn và phát huy tác dụng các di sản văn hóa Hồ Chí Minh.

Cuộc đời hoạt động cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh diễn ra trên phạm vi không gian rộng lớn. Trong thời gian 30 năm hoạt động ở nước ngoài và sau này là những chuyến đi thăm hữu nghị các nước anh em, Người đã đặt chân lên 42 nước trên thế giới ở các châu lục: châu Á, châu Âu, châu Phi và châu Mỹ... Đây là một phần quan trọng trong cuộc đời 79 mùa Xuân của Người. Trong những năm tháng ấy, dù ở đâu, làm gì, mỗi nơi Người đến, mỗi chỗ Người qua đều ghi lại những dấu ấn quan trọng. Ngoài những tài liệu lưu trữ liên quan đến các hoạt động của Người còn có cả những địa điểm di tích và những ký ức (của nhiều người, thuộc nhiều thế hệ) gắn liền với những hoạt động của Người tại đó cần sớm được ghi chép, tập hợp đầy đủ, giúp cho việc nghiên cứu, tìm hiểu về Người được khách quan, chính xác. Điều này đặt ra cho chúng ta trách nhiệm vừa lớn lao, vừa cấp thiết hơn, bởi thời gian càng lùi xa, sự xâm hại của môi trường tự nhiên cũng như sự vô thức của con người dễ làm cho các dấu tích về các địa điểm di tích liên quan đến cuộc đời và hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh ngày càng trở lên mờ nhạt; ký ức của những người cùng thời cũng mai một dần cùng với thời gian... Do đó, việc sưu tầm, xác minh càng trở nên khó khăn hơn.

Gần một thế kỷ qua, từ thực tiễn quá trình phát triển của cách mạng Việt Nam, chúng ta ngày càng thấy rõ hơn tầm quan trọng và vai trò to lớn của tư tưởng Hồ Chí Minh. Trong mọi thời kỳ cách mạng, đặc biệt là ở những khúc quanh của lịch sử, tư tưởng Hồ Chí Minh luôn là ngọn đuốc soi đường cho cách mạng Việt Nam vượt qua mọi khó khăn, thách thức, đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác. Với ý nghĩa to lớn ấy, Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ VII của Đảng (1991) đã khẳng định: *Đảng lấy chủ nghĩa*

Mác-Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho hành động. Cùng với việc khẳng định này, Đảng ta chủ trương tăng cường và đẩy mạnh hơn nữa công tác *nghiên cứu, tuyên truyền và giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh trong giai đoạn mới.* Từ đó, dưới ánh sáng tư tưởng Hồ Chí Minh, sự nghiệp đổi mới đất nước của Đảng và nhân dân ta đã giành được nhiều thành tựu quan trọng trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội, làm cho đất nước và con người đều đổi mới...

Trước những biến động phức tạp của tình hình thế giới và sự tác động nhiều mặt của nền kinh tế thị trường theo định hướng XHCN trong xu thế hội nhập và toàn cầu hóa, cùng với những thuận lợi, sự nghiệp CNH, HĐH đất nước của Đảng và nhân dân ta hiện nay đang đứng trước nhiều khó khăn, thách thức lớn. Để ổn định và phát triển, động viên được các tầng lớp nhân dân nêu cao tinh thần cách mạng, ra sức thi đua yêu nước, cùng nhau đoàn kết phát huy sức mạnh của toàn dân tộc, thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng, Đảng ta đã phát động toàn dân tham gia cuộc vận động *Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh.* Để góp phần vào việc thực hiện thắng lợi cuộc vận động này, một phần phụ thuộc vào việc bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa Hồ Chí Minh.

Hiện nay, tại Việt Nam đã hình thành một hệ thống bảo tàng và di tích lưu niệm về Chủ tịch Hồ Chí Minh, với gần 700 di tích và địa điểm di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh, trong đó Bảo tàng Hồ Chí Minh là bảo tàng đầu hệ thống về các bảo tàng, di tích về Chủ tịch Hồ Chí Minh trải dài trên cả nước, từ đầu nguồn Pác Bó đến bung biển Đồn Tháp, Cà Mau. Trong nhiều năm qua, hệ thống bảo tàng và di tích lưu

niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh đã giữ vai trò chủ đạo trong việc phát huy các giá trị di sản văn hóa Hồ Chí Minh, đón và phục vụ hàng chục triệu du khách trong nước và quốc tế đến tham quan, học tập, nghiên cứu và tìm hiểu về cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Người, giúp cho bầu bạn quốc tế hiểu đúng và rõ hơn về Hồ Chí Minh và về Việt Nam.

Để các di tích về Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Việt Nam cùng các di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh trên thế giới (như ở Trung Quốc, Thái Lan, Pháp, Nga...) hình thành một hệ thống di tích về *Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh - Bác Hồ* và trở thành điểm đến trong hành trình tham quan của những người bạn yêu hòa bình, tự do, bình đẳng và bác ái, việc nghiên cứu, phát hiện, bảo tồn, phát huy tác dụng những di tích liên quan đến các hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh ở nước ngoài là một việc làm hết sức có ý nghĩa.

Vì thế, với ý nghĩa đặc biệt quan trọng của vấn đề này, Bảo tàng Hồ Chí Minh rất mong được sự quan tâm của các cấp lãnh đạo, sự giúp đỡ của các cơ quan hữu quan, các tổ chức, cá nhân ở trong nước và ở nước ngoài trong các vấn đề sau:

- Phối hợp nghiên cứu, sưu tầm các tài liệu liên quan đến một số di tích đã được xác nhận, nhằm đưa ra những cứ liệu lịch sử chính xác về những địa điểm di tích liên quan đến hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh ở các nước trên thế giới:

- Từ những cứ liệu lịch sử chính xác, tiến hành việc khảo sát, lập hồ sơ chi tiết các địa điểm di tích, xây dựng bản đồ ghi dấu các địa điểm di tích về Hồ Chí Minh và nghiên cứu, bảo tồn và phát huy tác dụng của những di tích đó:

- Khảo sát, phát hiện mới và thống kê, ghi chép, bổ sung và cập nhật thông tin về những địa điểm di tích liên quan đến hoạt động của Chủ tịch

Hồ Chí Minh cùng các công trình tưởng niệm mới về Người ở các nước trên thế giới (quảng trường, đường phố, trường học, bệnh viện...).

Làm tốt các công việc này không chỉ là sự tri ân của các thế hệ hôm nay đối với *Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh* - người đã bắc nhịp cầu "Hữu nghị và hòa bình giữa nhân dân toàn thế giới"¹ mà còn là việc làm thiết thực quảng bá hình ảnh Việt Nam trên con đường hội nhập và phát triển. Công tác nghiên cứu, tìm hiểu về cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng như việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa mà Người để lại có được sự quan tâm và đẩy mạnh hơn nữa nhờ sự phối hợp của các cơ quan hữu quan, các nhà nghiên cứu... và "sự hợp tác của các nhà sử học ở nhiều nước trên thế giới nhằm làm nổi bật một cách hiển nhiên và trên mọi tầm vóc, hình ảnh con người đã là một trong ba hoặc bốn nhân vật vĩ đại nhất của phong trào công nhân và cách mạng thế giới, một trong những vĩ nhân của thế kỷ chúng ta"² như ý kiến của nhà sử học nổi tiếng người Pháp Sác-lơ Phuócniô (Charles Fourniau) tại diễn đàn Hội thảo quốc tế "Chủ tịch Hồ Chí Minh - Anh hùng giải phóng dân tộc, nhà văn hóa lớn" nhân kỷ niệm 100 năm ngày sinh của Người (19-5-1890 - 19-5-1990).

1. Hồ Chí Minh: *Bút tích*, Tài liệu trưng bày tại Bảo tàng Hồ Chí Minh

2. *Hội thảo quốc tế Chủ tịch Hồ Chí Minh - Anh hùng giải phóng dân tộc, nhà văn hóa lớn*, NXB Khoa học xã hội, H, 1990, tr. 116.